

IAS en Sijthoff-Prijs

K(r)anttekening

Drs. J.G. Groeneveld RA RV¹

De toespraak van de jury bij de uitreiking van de Sijthoff-Prijs is op 17 oktober 2001 door Het Financieele Dagblad afgedrukt. Het ging daarin onder andere over de kwaliteit van de externe verslaggeving van de Nederlandse ondernemingen. In haar toespraak stelt de jury vast dat drie groepen van ondernemingen kunnen worden onderscheiden: ondernemingen die uitsluitend te maken hebben met Nederlandse verslaggevingregels; ondernemingen die de Nederlandse verslaggevingregels volgen maar daarnaast publicatieverplichtingen hebben in de USA of in het Verenigd Koninkrijk; ondernemingen die - binnen de Nederlandse regels - rapporteren volgens US-Gaap of UK-Gaap.

Groep 3 ("US-Gaap of IASB en dergelijke") laat in het algemeen de beste jaarverslagen zien; groep 1 heeft duidelijk de minst goede verslaggeving, aldus de jury.

De eerste conclusie van de juryleden is dat regelgeving dus kennelijk een sterke kwaliteitsbepalende factor is.

Hopelijk hebben zij hiermee gelijk. Het zou wel heel erg jammer zijn wanneer al die regelgeving overbodig zou zijn of zelfs ongewenst omdat de kwaliteit van de verslaggeving er niet mee zou zijn geholpen. Toch komt hun conclusie ietwat

gemakkelijk achter hun bevinding aan. Ik kan mij althans voorstellen dat de ondernemingen in groep 3 niet slechts verschillen in de regimes die voor hun verslaggeving gelden maar dat deze verschillende regimes mede zijn gebaseerd op onderliggende diversiteit die van invloed is op hun kwaliteit onder andere op het gebied van verslaggeving. Het zullen wellicht grotere ondernemingen zijn; ondernemingen met meer ervaring; ondernemingen die hebben geleerd dat je met kwaliteit verder komt; ondernemingen die door internationale spreiding contacten hebben met een heterogene internationale collectie adviseurs en autoriteiten en alleen al daardoor aan kwaliteit winnen. Inderdaad, ook het verslaggevingregime kan een rol spelen, maar van correlatie naar causaliteit is in principe toch nog een hele stap.

Hun tweede conclusie is dat in de praktijk een stevige regelgeving toch niet kan worden gemist om een kwalitatief hoogwaardige verslaggeving te bereiken. De juryleden spreken van een flinke stok achter de deur.

Ik vind het altijd moeilijk om je voor te stellen hoe de wereld er uit zou zien als daarin een gegeven element - zoals in dit geval een stevige regelgeving - zou ontbreken. Daarover speculerend stel ik mij voor dat controlerende accountants - in de traditie van het beroep zoals zich dat in Nederland voor 1970 (met zeer beperkte regelgeving) heeft ontwikkeld - eisen zouden stellen als voorwaarden voor hun goedkeurende verklaringen. Zij zouden zich daarbij kunnen baseren op bedrijfseconomie die toch altijd als moederwetenschap gold en zich kunnen oriënteren op de grote drie kwaliteitseisen in de Nederlandse wetgeving: getrouw, duidelijk en stelselmatig. In wezen is dat trouwens de bestaande situatie: alle uitwerkingen in nadere bepalingen zijn hieraan ondergeschikt. En wanneer door toepassing van de uitgewerkte voorschriften geweld wordt gedaan aan deze driewerf vereiste kwaliteit, zal het jaarverslag moeten aanvullen of afwijken. Wel heeft de Nederlandse wetgever destijds partijen (kredietverleners) willen emanciperen. Zonder bijzondere regelgeving zou deze emancipatie in het gedrang kunnen komen. Maar verdriet hierover zou zonder dit te bagatelliseren eerder een politieke dan een financieel-administratieve achtergrond hebben.

Zo te lezen spijt het de leden van de jury dat die stok – rapportering vanaf 2005 volgens de richtlijnen van de IASB) – er nog moet komen. Nederland heeft op dit terrein internationaal gezien nooit voorop gelopen. De auteurs schrijven dit toe aan goed poldergebruik. Zelf zou ik denken aan alternatieve ontwikkelingen waarin Nederland internationaal wél voorop liep, met name de sterke ontwikkeling van de bedrijfseconomie en accountancy in Nederland. Volgens de zogenaamde ‘wet van behoud van risico’ zou stevige regelgeving juist noodzakelijk zijn naarmate bedrijfseconomie en accountancy zouden ontbreken. En omgekeerd: met een stevige regelgeving kan de kwaliteit van bedrijfseconomie en accountancy een tandje lager. Op het terrein van agency-verhoudingen doemt zo een belangrijk optimaliseringsvraagstuk op. Of is het ‘point of no return’ al in de afgelopen jaren gepasseerd?

Wat volgens de jury als uitkomst van deze internationale ontwikkeling voor Nederland vooral van belang is, is dat de vrijheid/blijheid van een regelgeving volgens goed poldergebruik definitief zal verdwijnen. In haar toespraak noemt de jury in dit verband de ruimte voor het management tot sturing van de winst in een gewenste richting. Regelgeving moet gaan doen waartoe accountants op dit moment kennelijk niet naar tevredenheid in staat zijn: een getrouw beeld afdwingen. Het zou interessant kunnen zijn om de oorzaken van deze impliciete onmacht te onderzoeken. Vanouds komen dan twee onderzoeksitems naar voren: onafhankelijkheid en deskundigheid.

Eén van mijn zakenrelaties – manager van een multinational – vroeg mij deze week al naar een IAS-manual. Ik kreeg niet de indruk dat hij sarcastisch wilde zijn. ●

Regelgeving

sterke kwaliteitsbepalende

factor

Noten

- 1 Directeur Wingman Business Valuators B.V. te Dordrecht/Leidschendam